

Informella relationer avgör skolinflytande

De elever som lyckas påverka skolundervisningen har upparbetade informella relationer med sina klasskamrater. De elever som av olika skäl saknar detta har sämre möjligheter att påverka undervisningens form och innehåll. Det visar en ny avhandling vid Göteborgs universitet.

Kristina Lanå har i sin studie undersökt hur elevers påverkan i undervisningen ser ut. Fokus för studien är hur eleverna går till väga då de på olika sätt försöker påverka den pågående undervisningens form och innehåll. Även hur lärarna går till väga när de bjuder in till elevpåverkan har studerats.

Skolans styrdokument anger att undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer, men det saknas i stort sett forskning om hur det kan gå till i praktiken.

– Min studie visar att skolorna inte har något formaliserat system för hur elevers påverkan av undervisningen ska gå till. Det är upp till eleverna hur, när och om de ska påverka undervisningen, likaväl som det är upp till den enskilde läraren hur och om elever ska erbjudas detta, säger Kristina Lanå som följt två gymnasieklasser i ämnena samhällskunskap och svenska under ett läsår och dessutom intervjuat rektorer, lärare och elever. Resultaten visar att eleverna har relativt goda möjligheter att påverka undervisningens formfrågor, som exempelvis förläggningen av prov och examinationsuppgifter och till viss del även utformningen av uppgifter. Däremot är möjligheterna till att påverka undervisningsinnehållet reducerat.

– I den ena klassen berättade eleverna att de var rädda för att påverka innehållet. I den andra klassen visste inte eleverna att det ens var möjligt, säger Kristina Lanå.

Hennes studie visar att eleverna istället påverkade innehållet i undervisningen genom att initiera ämnesdiskussioner. Eleverna ville också ha tydligare lärarledning kring innehållet.

– Eleverna visade ett tydligt intresse för ämnesdiskussioner och för att få respons på innehållet i de uppgifter de arbetade med. Jag tolkar det som att eleverna vill fördjupa förståelsen av ämnesinnehållet och vill diskutera det med klasskamrater och lärare, säger hon. Studiens resultat pekar på betydelsen av informella relationer till klasskamrater, när påverkan nu visar sig vara upp till eleverna själva och upp till den enskilde läraren. Eleverna behöver varandras stöd för att våga påverka och kunna driva igenom önskemål och förändringar. I en av de undersökta klasserna råder en pedagogik som utgår ifrån individualiserad undervisning. I denna blir elevernas informella relationer till läraren mycket viktiga. I de informella relationerna tydliggörs också betydelsen av kön.

– Resultaten visar att dominerande pojkar och framträdande, aktiva flickor är de aktörer som i högre grad lyckas påverka i undervisningen. De pojkar och flickor som intar mer tillbakadragna och tysta positioner, och som av olika skäl inte förmår uppjobba informella relationer, marginaliseras i påverkansprocesserna. Detta verkar inte uppmärksammas av lärarna, och inte heller av eleverna, säger Kristina Lanå.

– Däremot fanns det ytterst lite i studien som pekade på att eleverna påverkade i undervisningen utifrån olika etniska positioner. Etnicitet, i likhet med kön, talades sällan om. Skillnaden var att kön var högst påtagligt i maktprocesserna när eleverna påverkade i undervisningen. Påverkan utifrån olika etniska positioner lyste så gott som med sin frånvaro både utifrån hur eleverna agerade, men också utifrån hur det talades om etnicitet.

Läs avhandlingen: <http://hdl.handle.net/2077/38861>

För mer information: Kristina Lanå: 0704-29 41 11 kristina.lana@ped.gu.se,
kristina.lana@cehum.su.se

Kristina Lanå lägger fram sin avhandling *Makt, kön och diskurser. En etnografisk studie om elevers aktörskap och positioneringar i undervisningen* vid institutionen för pedagogik och specialpedagogik fredagen den 18 september, kl 10.00.

Plats: Kjell Härnqvistsalen, Pedagogen Hus A, Västra Hamngatan 25, Göteborg